

НЕПОСТОЈАЊЕ

Саша Хаџи Танчић

Био сам ти, рече ми. Управивши прст боје смрзнуте руже пре-
ма мени, он упита: Доживео си то исто, претпостављам?
Мислим барем да си ти био ја. Да, хајде, кажи шта си дожи-
вео? Упоредимо наше доживљаје — ево мојих, описаћу ти их.
Хајде, казуј ми потанко, све што знаш; од мене ћеш сазнати исто.

Глас му је прешао у шпат, као да је говорио у сну. Лице му
се искриви у гримасу. Он признаде: Изгледам мало смешан. Да
ли би могао, с обзиром на то да ме опонашаш у свему, учинити
исто? Покушајмо заједно.

Ти мислиш тако? — упитао сам га зачуђено.

И то је мој доживљај тебе — одговори он, пркосно одлучу-
но. Али је изгледао као пренут из сна.

Сада не расуђујеш како треба, на основу онога што си до-
живео — приметио сам, премда несигуран: био сам заокупљен
погледањем час у њега, час у огледало. Неочекивано хитра ока и
брзим покретом он дохвати огледало и унесе се лицем у њега.
Напослетку изјави: Погледај! Изгледа код тебе нема промена, а ја
сам ти, свакако. Твоја сам слика и прилика, јамчим.

Ако му не одговорим, сматраће да сам у то поверовао, ћу-
тање ће узети као мој одговор. Изјавих шта осећам за њега.

Диван си пријатеље, свакако.

Нисам баш тако уверен.

Он на то прасну. Предлажем ти, рекао је блед од узбуђења
и беса, да прекинемо сва друга пријатељства да бисмо сачували
ово — наше.

Као да је то нека државна наредба, с мање узрујавања него
што бих имао да променим пријатеља, с мање буке но што ју је он
подигао, мислио је да морам да чиним оно што он каже. Иначе...
Но, шта иначе?

А и ти, си вაљда, или можда ниси?

Природно!

Мени не би то било мање јасно ни да сам стварно ти.

Па о томе покушавамо да говоримо.

Ох, јесам ли ја то посјејао несугласици?

Пошто сам добио што сам тражио, уживао сам у томе с не-
ким страшним задовољством. Међутим, он иступи да затражи оно
што му припада. — Човек заборавља да живи само једном — ре-
че. Што је, ако смејем да га подсетим, било моје првобитно гле-
диште.

Не постоји ништа што је »вечито«. — Било му је мило да то
чује. Он је сматрао да је то у границама разума. Занело га је лично
постојање, као ништа на свету. И сад, природно, не може да разу-
ме да ја заиста нисам.

Али, то је невероватно! — стално понавља.

Па то је почетак свега — поку шавам да га уверим.

Па не умирем баш од жеље да те замислим — покушавао
је да се одбрани. Изгледао је као ухваћен у замку. Замишља да је
око њега празно, да сам нестао у ваздуху.

Ја не мислим да јеси — рече помирљивим гласом.

А ја не мислим да ти ниси — узвратио сам му, сумњајући
да смо објицца рекли истину.

Ја сам за то време имао пред собом човека од око триде-
сет и седам или осам година, у сивом оделу, пругастој кошуљи, с
тамноплавом краватом и меким браон шеширом. Нестала је ње-
гова утонулост која ме је, углавном, привукла к њему (што је мог-
ло да ме привуче ма коме другоме), као и оне мргодности с ко-
јом је седео за читаво време нашег разговора; уместо тога су се
појавиле опрезност и будност, која ми се није допала. Његова
»заинтересованост« — није ли то била варка коју је дочаравао
његов изглед? Не, не сасвим: сад, кад сам га гледао право у ли-
це указала се једна сасвим друга особина — једно његово око је
било или се понашало као да је једва приметно више од другог.
Та мана — или та неправилност у његовом погледу изазивала је у
мени утисак да ме двалуп посматра: погледа, па онда у истом тре-
нутку провери.

Било би мало рећи да сам обесхрабрен.

Мислим да се нисмо упознали — рече, мада не потпуно
уверен.

Жао ми је што морам рећи да нисам — одговори сам.
Знам само једно: знам да те никад нисам видeo.

Не, не би ни могао.

Никад не заборављам ниједно лице. А ти?

Ја бих могао — рекох, размисливши. — Како год ти то зву-
чало, ту ја ништа не могу. Ја увек говорим истину.

Уколико бих те могао видети.

Мени није потребно.

То је била истина, иако није било правично. Поцрвено је
због овог мог подсмевања. Све до овог тренутка осећао се бар
пркосним. Удешавао је тако да се види да ни њему није стало до
мене, што сам већ морao знати.

Имао је једно од оних лица која изгледају или меланхолична
или дрска, према томе с које их стране гледате. Имао бих, попут
њега, бели прамен, чуперак или увојак у иначе тамној коси, заба-
чене са чела уназад. Био бих, као он, потпуно достојан дивљења.

Ја бих то учинио да сам на твом месту.

Зато што би ти на мом месту отишао одавде? Кад би ти био
ја, онда бих знао на шта мислиш.

Ох, да, било где!

У реду, онда — отићи ћу. У сваком случају, ти никад не од-
говараш на моја питања, па онда, мислим, боље да ја одговорим.
Ти никад не одговориш, ма шта ја казао.

Ту се онда не може помоћи — рече он сасвим хладно. Није
могао изгледати отсуствији.

Како можеш бити?

Али, ја јесам.

Тишина се опет спустила. Посматрао је, стварно, све — са-
мо не мене.

Нас двојица смо ми, опомену ме. То је, изгледа, сувише
много за тебе. Ради како мислиш, ако желиш.

Било би најбоље да се ти јављаш уместо мене.

Дај ми времена.

Ти и ја ћемо одлучити шта нам ваља чинити. Замисао је да
предузимамо кораке заједно.

Окренуо се и погледао наличје окренутог огледала као да
га је на то упутила нека нехотична мисао. Али је потом почeo да
зури у њега с накупљеним умором, гађењем, неповерењем, а по-
највише напетошћу услед своје доследне грубости и усиљене
ироније. Бацио је испитивачки поглед на мене.

Огледало изазива стрепњу кад се неко не сналази у њему.
На основу овога што је угледао, био је уверенији. Изгледало је да
су наши укрштени ликови у огледалу (као јесте и није) заиста они
који припадају нама. Ако и није било тако, морало је да буде. Он
није могао ништа друго да види.

Огледало се пресијавало у чудесном раном октобарском
ваздуху тако да је засењивало својом празнином.

Стварно јесте! — узвикну он.

Шта смо друго могли да очекујемо? — сасуо сам му у лице
да га опоменем.

То он заиста зове тајanstvenim: зашто не бих био он, а он
ја? И зашто бих морао постојати, да бих био?

Горан Кнежевић